

Ötven sor

Vajon mit takar a százados vakolat, milyen titkokat rejt az alsóvárosi templom? Amikor néhány hónappal ezelőtt hírt adtunk a Mátyás téren zajló munkálatokról, az Országos Műemléki Felügyelőség bábáskodásával folyó felújítás állásáról, arról is szóltunk, hogy az első ütem befejezésével (a torony rekonstrukciója, a főhajó tetőszerkezetének újjavarásolása és levésése, a torony újrafestése) izgalmas munka kezdődik.

régi emlékek, új értékek

után kutatnak a szakemberek. Aki mostanság megfordul az alsóvárosi téren, érdekes dolgokat láthat. A templom poréire vetkőzött, a vakolat alatt pedig új arcát-alakját mutatja. A főbejárat fölött előkerült két befalazott gótikus ablak, olyan régen tűntek el azokat, hogy egy 1713-ban készült rajzon már nem is láthatók. Előkerült a déli kapu befalazott íve: egy román kori emlék. Azok a sejtések is beigazolódtak, hogy az oldalsó ablakok alsó részét, mintegy két méternyire, fölfalazták. A későbbiekben megvizsgálják a támpillérek anyagait, hátha a kövek újabb meglepetésekkel szolgálnak.

A közelmúltban jelentős állomásához érkezett a rekonstrukció: fölmérték a szentély alatti, évszázadok óta vízben álló, mintegy húsz méter hosszú és tíz méter széles *altéplom rejtőzködő birodalmát*. A miniepedió előtt sok éve háborítatlan világ tárult fel: folyósírendszert, pincék, aknák labirintusa, a falakon márványtáblák, vakolatba karcolt nevek, korommal frott ákombákomok. A nevek százéves rituálékát idézik: *Tekintetes idősb Hódy Imre Szeged város nyugdíjas tanácsnoka*, vagy *Szerzetes Fráter 1849*, vagy *MVPC Donatus Kelemen an. 1757. anno 45.* És csontvázak sokasága, valószínűleg a szerzetesek temetkezési helye és kiürített sírok gyűjtőhelye... A munka végeztével leálltak a szivattyúk, s a föld alatti szentélyt ismét elárasztotta a kristálytiszta talajvíz...

A munka folytatódik *Lukács Zsuzsanna* vezetésével. A falvizsgálatok körülbelül még egy esztendőig elhúzódhatnak, minden bizonnyal tartogatnak még meglepetéseket. Egy biztos: ilyen alapos, következetes, körültekintő és nagyszabású műemléki helyreállítás aligha volt még városunkban. A hatalmas munka befejeztével — néhány esztendő múlva — legszebb műemlékeink közé sorolhatjuk az alsóvárosi templomot.

A múlt emlékeinek föltárása a város gazdagodásának egyik forrása. A másik az új értékek teremtése, a városkép állandó és folyamatos szépítése, gyarapítása. A napokban újabb ékszer került Szeged ruhájára. A A Tisza-part Árvizi emlékműtől a régi hídig terjedő szakaszán látható majd az a *szoborsétány*, melynek első darabja, *Tóth Valéria* Lányok című kéalakos kompozíciója már látható a Tömörkényi gimnázium kollégiuma előtt. Örömlünk mégsem lehet felhőtlen, bepillantva az ilyen alkotás kivitelezésének és elhelyezésének az alsóvárosiánál sötétebb és áttekinthetlenebb labirintusába. A decentralizálás útvesztőiben még sok homokszemre kerül a fogaskerekek közé, mely nemcsak kellemetlen hangot ad, de maradó horzsolásokat is okoz. Nemcsak a szobrok bronztestén... Mindenesetre várjuk a folytatást, Szeged régi és új értékeinek gyarapodását.

Tandi Lajos

Településfejlesztési vita

A Hazafias Népfrent országos titkársága vitára bocsátja a terület- és településfejlesztés hosszú távú koncepcióját. Ezekben a napokban-hetekben valamenyny megében és Budapesten egy-egy összevont vitát szerveznek; ezeken az eszmecseréken a megyei irányító szervek, a társadalmi testületek és a megyei tanács tagjai fejthetik ki észrevételeiket és tehetnek javaslatokat a tervezettel kapcsolatban. A véleményeket a népfrentmozgalmak szakmai testülete összegzi, s a későbbiekben eljuttatja az illetékeseknek.

A terület- és településfejlesztés hosszú távú feladatait az országgyűlés határozza meg. Az előterjesztés tervezete a kormányzati szervek, a tanácsok, a társadalmi és tudományos szervek együttműködésével készült el. Ennek során tisztázódtak a településfejlesztés kívánatos irányai, legfontosabb alapelvei; s a végleges előterjesztés megfogalmazásakor figyelembe veszik majd a mostani vitákon elhangzottakat.

Az új szemléletű koncepció a településrendszer egészének, ezen belül a települések jellemző csoportjainak, jellegzetes típusainak a fejlődési folyamatokhoz kapcsolódó korszerűsítését szolgáló átfogó célokat határozza meg. Feladatokat, támpontot ad a kormányzatnak a településfejlesztéshez az ezredfordulóig, s a befolyással lesz tanácsok középső hosszú távú terveinek kialakítására is.

A koncepció figyelembe veszi az intenzív gazdasági fejlődés követelményeit, az irányítási rendszer fejlesztésének, a szocialista demokráziának erősödésének szükségességét, s ennek megfelelően szabályozza a terület- és településfejlesztés gyakorlatát.

Vérdíj Bundásra

Hogy a környezetvédelem, köztisztaság és állatbarátság egyes lelkes és felelősséggel meg nem vert kibicseinek legyen kit szidniuk, mindjárt az elején kijelentem: megnyugtató, hogy Bundás nincs többé. Bundás, amely jelenség volt, köztéri látványosság, városképi jelentőségű kóbor kutya, vihart kavarró élő ellentmondás, Tarján városrész kedvence és négy lábú réme, ma valahol az örök vadászmezőkön folytatja követhetetlen vándorlásait, szeszélyes indulatkitörésekkel kísért emberszerető-emberkerülő, de mindenképpen leigázhatatlan egyéniségéből következően maga meghatározta előjei közösségi életét. Ő volt, „aki” megkülönböztetett szeretetével tüntetett ki iskolába igyekvő gyereket, vendégülbe ebédért totyogó nyugdíjast, munkába igyekvő férfit — nőt, s ugyanő acsarkodott villogó szemfoggal nem kevésbé békés sétálóokra, játszó gyerekekre, arra kerekező biciklisekre, vagy éppen csak pillanatnyi birodalma közelében elhaladó ismeretlenre, akik közt nem egyszer bokorugrásban hitelesíthető rekordokat produkáló áldozatok is voltak.

...

Ne kanyarodjunk messzire: ott állunk meg, hogy Bundás „ÜGY” volt. A lakótelepi életforma sajátos viaszfénye. Panellakásai élők nosztalgiaémbresztője — hej, amikor a kertben ott ugatott a Burkus, Sajó, Bo-bi stb. — mesterséges életviszonyok közt felöltözött természet utáni igényének megtestesítője. De az állati „tudatzavar” megtestesítője is. Mert mindenki kutyája — és senkié. Az emberhez szokott „ösháziállat” természetes területbirtoklódó ösztönei ugyanígy nem találtak a határnyi otthonban egyetlen kizárólagos, biztonságot nyújtó zugot, mint ahogy a tengernyi ismerős között egyetlen igazi társát, ökutyaságát maradéktalanul elfogadó gazdát sem lelt a kóborságra ítélt négy-lábú. A kertes házak lebontásával, kivert kutya sorsra jutott ebek mintapéldánya. Így azután egy kicsit ide is, oda is, ide sem, oda sem kötődött, csak egyet tudott tudatlanul is: az a betonrengteteg az ő területje, ő az ura, ellenőre, az ősi ösztön szerint vezére a körötte élő falkának, és ő a hívott és hivatalan látogatóknak pirosat mutató vagy zöld utat engedélyező, háztalan házörző is. Kinek a kezét nyálja, kinek a nadrágit tépi. Ennek megfelelően osztja meg a magukat erkölcsi lényeknek tudók embertársadalmát.

Péterke jól fejlett, ügyes, erős fiú. Többek közt ennek is köszönhető, hogy most társaival egyenrangú, jó tanuló, amolyan átlagos lakótelepi gyerek. Nem maradt le. Pedig minden esélye megvolt erre. Többre is, de a fiú erős szervezetén kívül ott állt még csatáiban a modern orvostudomány frontszolgálatá, élén a Paszter intézet nevű hadtesttel. Ott mentették meg tíznapos küzdelemben az életét. Bundás megharapta, mert akkor — két éve — úgy döntött, hogy neki aznap a biciklisek nem tetszenek. Miután az orvosi szakmai előírások megkövetelik, hogy ismeretlen vagy ismert, de veszélyes ellen be nem oltott kutya harapása után be kell oltani a sérültet, az orvos elvégezte a szükséges kezelést. A lehetőség szerint adott időt arra, hogy a befogott kutya vizsgálata után eldönthesse, mellőzi-e a védőtűst vagy teszi, ami a kötelessége, ám Bundás ezt nem vette figyelembe, ezse ágában sem volt megfigyelésre jelentkezni, s akiről csak egy kicsit is érezte, hogy a szabadságát veszélyeztetni, pánikszzerűen faképnél hagyta.

Tucatjával lehetne sorolni a példákat az emberi összefogásra, amikor látványos akcióban sietnek életmentő segítséget nyújtani sérülteknek, nagyműtétés betegeknek. Százak nyújtják karjukat önkéntes véradáshoz. Tarjánban szinte a kisujjukat sem mozdították, amikor a kétségbeesett szülők barátokkal összefogva megkezdtek reménytelenül küzdelmüket a tettes kézre kerítésére. Volt, aki elrejtette, volt aki — rendszeres etetője — a gyermek esetét tudván tudva, megtagadta a segítséget. Eltelt a türelmi idő — bár

utólag beigazolódtott. Bundás nem volt veszett, de hát utólag könnyű okosnak lenni — s a fiút beoltották. Kicsi az esély rá, de ő ritkán előforduló esetek közé tartozott: az oltóanyagot stüllyos agyvelő- és agyhártyagyulladását kapott, életveszélybe került, így szállították az országos intézetbe, ahol egy hét után mertek csak biztatót mondani. Két éve történt, Péterke azóta jól van. Igaz volt, hogy órán elájult, volt, hogy lelkiállapota elűtött kortársaitól, de végül is jól van. Orvosi felügyelet alatt, de köszönjük...

Bundás és Bundások ellen nincs orvosság? Amíg az állat sorsa iránt kötelezettséget nem érző, kizárólagos, biztonságot nyújtó zugot, mint ahogy a tengernyi ismerős között egyetlen igazi társát, ökutyaságát maradéktalanul elfogadó gazdát sem lelt a kóborságra ítélt négy-lábú. A kertes házak lebontásával, kivert kutya sorsra jutott ebek mintapéldánya. Így azután egy kicsit ide is, oda is, ide sem, oda sem kötődött, csak egyet tudott tudatlanul is: az a betonrengteteg az ő területje, ő az ura, ellenőre, az ősi ösztön szerint vezére a körötte élő falkának, és ő a hívott és hivatalan látogatóknak pirosat mutató vagy zöld utat engedélyező, háztalan házörző is. Kinek a kezét nyálja, kinek a nadrágit tépi. Ennek megfelelően osztja meg a magukat erkölcsi lényeknek tudók embertársadalmát.

Van ám persze — nem kevésbé ősi — szervezetünk a befogásukra! Daruskocsival, vasketrecével, dróthúrakkal. És a sinternek két lába van, a kutyanak meg négy. Ha áll. Amikor elkezd futni, úgy tűnik száz. Egyenlőtlen esélyek — ilyen esetekben — tehetetlen szervezet. Lehette Szegeden egyébként hivatásosainktól. Belvárosban grasszáló leopárd, lakótelepre tanázott oroszlan, barnamedve vagy vérszomjas puma, akkor sem tudnának többet tenni. A szolgálati dróthúrok primitív, kicsi, rozsdás stb., szóval „alacsony hatékonyságú”, lelőni viszont nem tudják, mert löfegyvert használni lakott területen (ilyesmire) még rendőrnök sem szabad, vadászoknak nem kevésbé, volna azonban valami, ami... A, de hagyjuk. Be vagyunk kerítve.

A lehetetlen kísérő vállalatnál szerkesztettek egy nyílpuskát. Olyat, amilyenél sokhelyütt az elefántot is megállíthatják. A nyíl a vállalat tájékoztatása szerint — rövid lőtávolsága miatt — nem mindössen löfegyvernek, használható lenne. A pillanatnyi benuást okozó vegyszert viszont nem kárják meg, félve attól, há a sinter meglővi haragosát. Az újításként elfogadott szerkezetet vitrinben lep a por. Béke poraira — miként a nemrég célprémiumvérdíjjal, leköpködött, külön munkásokkal halálba kerseletti szerencsétlen sorsú tariani szimbólumkutyája. Ámen.

Igriczi Zsigmond

Klubszínpad nyílik Szegeden

Új színpad nyílik Szegeden, a rekonstrukcióját élő ószínház tözsozedságából, a színházklubban, a tavaszszal fölávatt klub belső traktusát rendezik be jó félszáz férőhelyes stúdiószínpadnak, mely intum hangulatával, szuterén-környezetével kellemes, meghitt ott-hont kínál a párszemélyes kamaradaraboknak. Mint bizonyára sokan emlékeznek rá, az elmúlt években mostoha feltételekkel, változó színhelyeken tartották a stúdióelőadásokat. Játaszottak a Kisszínház előcsarnokában, majd a szegedi tévéstúdióban is — most a jelek szerint végleges megoldás ígérkezik, a színházklubba világítási és hangosítási berendezéseket szerelnek.

ját, az Árva Bethlen Katát szólaltatja meg, az elképzelések szerint három alkalommal. Athozzák a tv-stúdióban bemutatott *Dario Fo*-darabot, az *Egy anarchista véletlen halálát*, majd ária-és dalestekkel, Juhász Róza Edith Piaf-műsorával tervezik bővíteni a kórt.

Még decemberben Szeged határain túl is játszik a színház. Mint Nagy László igazgató elmondta, szeretnének megfelelni azoknak az igényeknek, hogy a megye városainak és kisebb településeinek is jusson előadás. Ebbeli törekvésekben támogatja a társulatot a megyei tanács is. December 13-án például Hódmezővásárhelyen viszik színre a

dramairodalom klasszikus alkotását, a *Pathelin* meséit Angyal Mária rendezésében, Varga Mátyás díszeleivel, Ek Erzsébet jelmezeivel. A szereplők Bóbar György, Vadasi Tünde, Ragó Iván, Varsa Mátyás, Köves László. Ehhez a darabhoz írt háromszereplős előjátékot *Hubay Miklós* *Papa elment a harmincéves babóruhá* címmel, amiben Szabó Ildikó, Vadasi Tünde és Kovács László játszik majd. A vásárhelyi bemutatót követően több kisebb településen lépnek föl és a produkciót természetesen megismerheti a szegedi közönség is, mindenekelőtt a fiataloknak szánják tavaszra.

N. I.

Bővülő vízi szállítások

A terveknek megfelelően alakultak az év első tíz hónapjában a közös magyar-szovjet vízi szállítások; az időjárás sem hátráltatta a hajózást, így várható, hogy az év végéig sikerül elszállítani a tervezett 1 millió 600 ezer tonna export-import árut.

A magyar-szovjet közlekedési állandó munkacsoport határozza meg évente, hogy a két ország közötti külkereskedelmi forgalomból milyen feladatok hárulnak a közlekedési alágazatokra; így a hajózásra. Ennek alapján fuvaroznak a hajózási vállalatok, a MAHART és a szovjet Dunai Hajózási Vá-

latat. Évente általában másfél millió tonna magyar, illetve szovjet eredetű áru megy hajón. Ennek túlnyomó része — az idén 1,2 millió tonna — a Szovjetunióból érkező importárut.

A vízi szállítmány legnagyobb részét a Dunajvárosba érkező szovjet vasérc teszi ki. A megállapodások szerint ennek kétharmadát pedig magyar hajók hozzák. A többi áruféle nagyjából fele-fele arányban oszlik meg a két vállalat hajóin. A Szovjetunióból a vasérc mellett a szén és a kohászati alapanyagok érkeznek nagyobb tételben vízi úton. A magyar

exportárak közül a legfontosabbak a gabona, az acél, különböző hengereltárak, gépi berendezések és a bor. A gabona vízi szállítása népgazdasági szempontból igen előnyös, hiszen — mivel főként a Duna és a Tisza melletti termőterületekről fuvaroznak — nem kötik le erre sem a vasutat, sem a közutakat. A magyar-szovjet közlekedési állandó munkacsoport legutóbbi, budapesti ülésén már a jövőről is szó esett. A hajózási vállalatok azt a feladatot kapták: vizsgálják meg, hogy milyen további lehetőségek vannak a vízen szállítható áruk körének bővítésére.

Partvédőmű

Másfél kilométer hosszú, természetközeli kirakott partfalat épít Balatonberény-nél a tó partján a Középdunántúli Vízügyi Igazgatóság balatoni vízügyi ki-rendeltsége. A partfal mögött 75 méter széles, fűvesített sávot is kialakítanak

sétányokkal, pihenőhelyekkel. A kísérleti célokat is szolgáló munkával olyan partvédőművet akarnak létrehozni, amely az eddiginél lényegesen jobban be-leillik a Balaton-parti környezetbe, s ugyanakkor az építés költségei is még el-fogadhatók.